

Instytut Pamięci Narodowej - Wrocław

<https://wroclaw.ipn.gov.pl/wro/sledztwa/sledztwa/oddzialowa-komisja-we-w/31469,Sledztwa-w-toku.html>
2021-06-16, 12:14

Śledztwa w toku

Zbrodnie komunistyczne

1. Śledztwo w sprawie zbrodni komunistycznej polegającej na zabójstwach nieustalonej liczby osób w latach 1945 - 1956 na terenie więzienia przy ul. Kleczkowskiej we Wrocławiu, które były osadzone w tym więzieniu, przez funkcjonariuszy państwa komunistycznego w związku z ich przynależnością do polskich organizacji niepodległościowych, co stanowi represję ze strony funkcjonariuszy państwa komunistycznego o znamionach zbrodni przeciwko ludzkości (S 60/11/Zk).

W toku dotychczas wykonanych czynności w śledztwie ustalono, że na początku lat 90-ych ówczesna Okręgowa Komisja Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu - Instytut Pamięci Narodowej we Wrocławiu prowadziła postępowanie sprawdzające dotyczące ustalenia okoliczności śmierci osób pozbawionych życia w więzieniu przy ul. Kleczkowskiej we Wrocławiu, w latach 1945-1956. W ramach tego postępowania przesłuchano w charakterze świadka Jana S. - księdza katolickiego, który w latach 1946-1947 pełnił posługę w więzieniu przy ul. Kleczkowskiej we Wrocławiu. Świadek ten zeznał, iż w tym okresie uczestniczył w około 50 egzekucjach osób skazanych na karę śmierci i opisał szczegółowo przebieg egzekucji dokonywanych przez rozstrzelanie. Podniósł, że ten sposób wykonywania kary śmierci stosowany był tylko wobec więźniów skazanych z przyczyn politycznych, wobec pozostałych wykonywano karę śmierci poprzez powieszenie. Jan S. zeznał, iż wyroki śmierci przez rozstrzelanie były wykonywane w tajemnicy, do dochowania której on został również zobowiązany. Nigdy nie był informowany o nazwiskach osób, których egzekucje dotyczyły, wskazał ponadto, iż z rozmów z osobami, którym udzielał ostatniej posługi wynikało, iż należeli oni do Armii Krajowej, Narodowych Sił Zbrojnych i innych organizacji niepodległościowych. Osoby te mówiły mu, że znęcano się nad nimi w czasie śledztwa, sam również widział u nich ślady bicia, jak też oznaki załamania psychicznego. Drugim przesłuchanym świadkiem był Marian D., który zeznał między innymi, że gdy przebywał w więzieniu we Wrocławiu przy ul. Kleczkowskiej, widział latem 1946 roku z okna celi, prowadzoną przez służbę więzienną grupę 12 osób, wśród których była jedna kobieta. Grupa ta została wprowadzona do budynku, a po chwili słychać było stamtąd odgłosy strzałów z karabinu. Straceni mieli być członkami AK. Z zeznań świadka wynika nadto, że w późniejszym czasie był w tym pomieszczeniu i widział na ścianie ślady po kulach oraz ślady zaschniętej krwi. Z dołączonego do akt opracowanego w 1989 roku komunikatu końcowego Komisji d/s wyjaśnienia okoliczności pochówku więźniów na polach 81a i 120 Cmentarza Osobowickiego w latach 1946-1954, powołanej przy Wojewodzie Wrocławskim, wynika m.in., że na Cmentarzu Osobowickim w latach 1946-1954 na zlecenie więzienia, obecnie Zakładu Karnego przy ul. Kleczkowskiej we Wrocławiu, pochowano 773

zmarłych, w tym m.in. 114 osób – to straceni z wyroku Wojskowego Sądu Rejonowego, Sądu Okręgowego i Specjalnego Sądu Karnego, 48 osób – to tymczasowo aresztowani lub skazani na terminowe kary więzienia, którzy zmarli lub popełnili samobójstwo, 35 osób – to niemowlęta zmarłe w więziennym żłobku, 64 osoby – to ofiary zabójstw, wypadków drogowych i nagłych zgonów na terenie Wrocławia w latach 1946-1947, 512 osób – to zmarli w okręgowym szpitalu więziennym. W materiałach sprawy znajduje się ponadto wyciąg z listy straconych w więzieniach PRL w latach 1944 – 1956 dotyczący straceń na terenie Dolnego Śląska, zawierający dane 166 osób. W ramach prac archeologicznych prowadzonych na zlecenie Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa na terenie Cmentarza Osobowickiego we Wrocławiu połączonych z ekshumacjami szczątków ludzkich, w tym ponad 350 więźniów straconych i zmarłych w więzieniach wrocławskich w latach 1945 – 1956 – ofiar stalinowskiego terroru komunistycznego, w tym członków organizacji WiN i Armii Krajowej, w ramach porozumienia zawartego między Sekretarzem Generalnym Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa, Wojewodą Dolnośląskim, Prezydentem Wrocławia oraz Dyrektorem Oddziału I.P.N. we Wrocławiu wydobywane były na polach 81a i 120 m.in. szczątki ciał osób, które zginęły od strzału w głowę, jak również posiadające obrażenia przyżyciowe. Po zakończeniu tych prac z Oddziałowego Biura Edukacji Publicznej we Wrocławiu uzyskano bogaty materiał w postaci pięciu płyt CD-R, w tym na jednej z nich znajdują się wyniki prac archeologicznych opisane w tabeli oraz lista ujawnionych ofiar, a na pozostałych czterech dokumentacja fotograficzna z powyższych badań. Zawartość pierwszej płyty wydrukowano i dołączono do akt sprawy. Z Zakładu Medycyny Sądowej Akademii Medycznej we Wrocławiu uzyskano natomiast opinię sądowo – lekarską sporządzoną przez zespół specjalistów z medycyny sądowej i antropologii z prowadzonych badań archeologicznych i ekshumacyjnych. Z Oddziałowego Biura Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów we Wrocławiu uzyskano akta spraw karnych prowadzonych w latach 40-ych i 50-ych przeciwko ujawnionym w sprawie pokrzywdzonym, które są poddawane oględzinom. W dużej mierze śledztwa prowadzone przeciwko w/w osobom obejmowały również szereg innych osób, co do których także istnieje uzasadnione podejrzenie, że nad nimi znęcano się i w tym zakresie także prowadzone są czynności procesowe mające na celu wszechstronne wyjaśnienie okoliczności. Badane są także okoliczności legalności pozbawienia wolności danej osoby pod kątem stwierdzenia bezprawnego pozbawienia wolności z art. 189§1 lub 2 k.k. podpadającego pod znamiona zbrodni komunistycznej przeciwko ludzkości, często trwającego ponad 7 dni, poprzez niezastosowanie w terminie lub nieprzedłużenie tymczasowego aresztowania. W przypadku takiej osoby materiał dowodowy jest często nawet bogatszy, bowiem pokrzywdzony, który po jakimś czasie wyszedł na wolność, zdawał relację z doznanych przeżyć swoim bliskim, którzy obecnie składają w sprawie zeznania. Bezpośredni pokrzywdzeni w zdecydowanej większości już zmarli, ale w większości żyją ich zstępni, a w wyjątkowych wypadkach małżonkowie – najczęściej żony. W trakcie śledztwa ustalono m.in. dużą grupę osób skazanych za działalność w dolnośląskich strukturach organizacji „Wolność i Niezawisłość”, czy też związanej z nią organizacji „Rzeczpospolita Polska Walcząca”, której przywódcą na Dolny Śląsk był skazany na karę śmierci (wykonaną) Włodzimierz Pawłowski, także jedna z ofiar pochowanych na Cmentarzu Osobowickim we Wrocławiu. Z Urzędu Stanu Cywilnego we Wrocławiu uzyskano w toku śledztwa odpisy zupełne aktów zgonu wszystkich osób pokrzywdzonych zmarłych w toku śledztw w latach 1948 – 1954

lub co do których wykonano orzeczone kary śmierci, a pochowanych na Cmentarzu Osobowickim we Wrocławiu, a z Zarządu Cmentarzy Komunalnych we Wrocławiu stosowne fragmenty z księgi cmentarnej zawierające zapisy dotyczące w/w osób, nagrane także na płytę CD. W stosunku do tych pokrzywdzonych, co do których przeprowadzono ekshumacje, powołano już także biegłego z Zakładu Medycyny Sądowej we Wrocławiu w celu uzyskania opinii zawierającej rozstrzygnięcia co do bezpośredniej przyczyny zgonu. Obecnie uzyskano już opinie dotyczące wszystkich osób ekshumowanych w 2011 i 2012 roku na polach 81a i 120 (dół) Cmentarza Osobowickiego. W fazie końcowej są już oględziny akt osobowych wszystkich funkcjonariuszy U.B., prokuratorów i sędziów, także ławników wojskowych, którzy brali udział w wydawaniu wyroków skazujących. W przypadku zebrania pełnego materiału dowodowego dotyczącego danego wyroku Wojskowego Sądu Rejonowego we Wrocławiu na bieżąco wyłączane są powyższe materiały w zakresie osób skazanych tymże wyrokiem w celu przeprowadzenia odrębnego postępowania. Przemawiają za takim prakseologicznym rozwiązaniem cele pragmatyki i ekonomiki procesowej. W ostatnim czasie wyłączono trzy kolejne tego typu sprawy, w tym sprawę Władysława Oleaczka, który zmarł w więzieniu w trakcie odbywania kary. Na obecnym etapie śledztwa pozostało do ostatecznej analizy 8 spraw stanowiących odrębne postępowania prowadzone w latach 1948 - 1954 przeciwko działaczom polskiego podziemia niepodległościowego, które obejmują łącznie 53 osoby skazane. Spośród tych osób na kary śmierci (wykonane) skazano 18 osób. Dotychczas wykonane czynności pozwoliły na ustalenie w sposób nie budzący wątpliwości jednej zbrodni sądowej w postaci orzeczenia kary śmierci (wykonanej) wbrew zebranemu materiałowi dowodowemu.

2. Śledztwo w sprawie mającej miejsce od 25 marca 1982 do 15 czerwca 1984 roku w Szczecinie zbrodni komunistycznej, będącej zbrodnią przeciwko ludzkości, poprzez przekroczenie uprawnień przez funkcjonariuszy państwa komunistycznego - Wojskowej Prokuratury Garnizonowej w Szczecinie i sędziów Sądu Pomorskiego Okręgu Wojskowego w Bydgoszczy poprzez bezprawne pozbawienie wolności Mariana G., Ryszarda S., Ireneusza J., Zdzisława Cz., Jerzego K., Henryka S., Krzysztofa M. i Tadeusza K. na okres powyżej dni siedmiu w postaci tymczasowego aresztowania, a następnie skazania wyrokiem z 16 grudnia 1982 roku, sygn. akt SoW 407/82, na kary bezwzględnego pozbawienia wolności, co stanowiło poważną represję polityczną wobec osób sprzeciwiających się bezprawnym rygorom stanu wojennego, czym działano na szkodę interesu publicznego i prywatnego pokrzywdzonych, t.j. o przestępstwo z art. 189§2 k.k. w zw. z art. 231§1 k.k. w zw. z art. 11§2 k.k. w zw. art. 2 ust. 1 i art. 3 Ustawy z 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (tekst jedn. Dz. U. 2019, poz. 1882), które do tutejszej Komisji wpłynęło 7 października 2019 roku z Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Szczecinie i obecnie nadana im została sygnatura S 66.2019.Zk.

Ze zgromadzonego dotychczas materiału dowodowego wynika, że wszyscy pokrzywdzeni byli działaczami N.S.Z.Z. „Solidarność” w Szczecinie - do czasu wprowadzenia stanu wojennego jej legalnych struktur, a po 13 grudnia 1981 roku rozpoczęli kolportaż

nielegalnej dla ówczesnych władz gazetki, w której prezentowali swoje krytyczne stanowisko wobec wprowadzenia stanu wojennego i jego autorów oraz informowali społeczeństwo o faktach nie podawanych do publicznej wiadomości przez komunistyczną władzę. W okresie od marca do kwietnia 1982 roku wszyscy zostali zatrzymani, a następnie tymczasowo aresztowani przez prokuratora Wojskowej Prokuratury Garnizonowej w Szczecinie pod zarzutem działalności w nielegalnej organizacji i przekazywania w tychże pisemkach treści nieprawdziwych, mogących wywołać rozruchy i niepokoje społeczne. W sprawie tej wdrożono tryb doraźny, w którym zastosowanie tego środka zapobiegawczego było obligatoryjne. 16 grudnia 1982 roku zostali wszyscy skazani przez Wojskowy Sąd Garnizonowy w Bydgoszczy na sesji wyjazdowej w Szczecinie na kary bezwzględnego pozbawienia wolności w granicach od jednego roku do dwóch lat. W maju 1992 roku Sąd Najwyższy w wyniku rozpoznania rewizji nadzwyczajnej Prokuratora Generalnego uniewinnił wszystkich skazanych uznając, że nie zostały spełnione elementy strony podmiotowej i przedmiotowej czynu polegającego na rozpowszechnianiu nieprawdziwych wiadomości, a w fakcie, że skazani utworzyli nielegalną organizację bark jest społecznego niebezpieczeństwa czynu. Zachodzi więc uzasadnione podejrzenie przekroczenia uprawnień przez prokuratorów i sędziów poprzez bezprawne pozbawienie wolności ówczesnych oskarżonych, a obecnych pokrzywdzonych. W trakcie prowadzonego śledztwa przesłuchano już żyjących i mieszkających w Polsce pokrzywdzonych, uzyskano całość akt postępowania prowadzonego przeciwko nim w 1982 roku i akta osobowe prokuratorów i większości sędziów występujących w tej sprawie, które poddano oględzinom. W ostatnim czasie uzyskano już akta osobowe prowadzącego wówczas śledztwo prokuratora wojskowego, który żyje i jest obecnie prokuratorem w stanie spoczynku. Oględzinom poddawane są także akta osobowe sędziów Sądu Najwyższego – Izby Wojskowej, którzy utrzymali w mocy wyrok skazujący sądu I instancji. Dotychczas dokonano oględzin akt personalnych dwóch takich sędziów, a trwają czynności zmierzające do uzyskania takowych akt ostatniego z członków tego składu. Dokonano również szczegółowej oceny pięciu spraw o charakterze tzw. politycznym z początku lat 80-ych, w których w jakikolwiek sposób uczestniczył ostatni z żyjących sędziów ze składu orzekającego Wojskowego Sądu Garnizonowego w Bydgoszczy, ale analiza ta nie dała podstaw by uznać, że w tych sprawach sędzia ten sprzeniewierzył się swojemu zawodowi i wydawał orzeczenia tendencyjne, nieadekwatne do zebranego materiału dowodowego lub poczynionych ustaleń. Uzyskano zeznania członków rodziny nieżyjącego obecnie pokrzywdzonego Ireneusza J. oraz występującego wówczas w tej sprawie ostatniego żyjącego obrońcy. W ostatnim czasie zakończona została analiza dotycząca innych spraw prowadzonych przez prokuratora wojskowego, który w przedmiotowej sprawie prowadził śledztwo kończąc je sporządzeniem akt oskarżenia i występując przed sądem. Sporządzono protokoły oględzin tych akt, z których wynika, że prokurator ten w okresie trwania stanu wojennego w latach 1982 – 1983 aktywnie i z dużym zaangażowaniem prowadził postępowania przeciwko członkom opozycji antykomunistycznej, które w zdecydowanej większości kończył sporządzaniem aktów oskarżenia, a występując przed sądem oskarżenie popierał i żądał wymierzenia surowych kar, najczęściej w postaci bezwzględnego pozbawienia wolności. W związku z tym ustalono aktualne adresy zamieszkania osób, przeciwko którym prokurator ten prowadził postępowania zakończone skierowaniem sprawy wraz z aktem oskarżenia do sądu. Osoby te obecnie są

sukcesywnie przesłuchiwane z pouczeniem o przysługujących im prawach pokrzywdzonego. W przypadku śmierci którejś z tych osób przesłuchiwane są, w miarę możliwości, członkowie ich najbliższej rodziny. Po tych przesłuchaniach i przesłuchaniu w charakterze świadka ostatniego żyjącego sędziego – wspomnianego wyżej członka składu orzekającego z 1982 roku – z pouczeniem o treści art. 183§1 k.p.k. zostanie podjęta decyzja o ewentualnym uruchomieniu procedury związanej z uchyleniem immunitetu w/w prokuratorowi i dalszym kierunku prowadzenia śledztwa. Należy też dokonać analizy wyroków wydanych w tych sprawach pod kątem ustalenia, czy sędziowie wydający dany wyrok dopuścili się przekroczenia uprawnień orzekając karę, którą można uznać za sprzeczną z zebranymi w danej sprawie dowodami i stanowiącą przejaw represji funkcjonariuszy państwa komunistycznego wobec skazanych członków opozycji. Ocenie prawnej powinno się także poddać opisane w tychże zeznaniach zachowanie się funkcjonariuszy M.O. i S.B. wobec pokrzywdzonych, a ówczesnych podejrzanych, w trakcie prowadzonych przeciwko nim postępowań w okresie stanu wojennego. Analiza zachowań wspomnianych sędziów i funkcjonariuszy zostanie w sposób zbiorczy przeprowadzona po uzyskaniu wszystkich protokołów przesłuchań pokrzywdzonych.

Zbrodnie nazistowskie

1. Śledztwo S. 78.2017 Zn (poprzednia sygnatura Ds. 43/67) , w sprawie zbrodni popełnionych w latach 1940-1945 na terenie obozu koncentracyjnego Gross Rosen i jego podobozów w Funfteichen (Miłoszyce),Ratowicach (Rattwitz), Breslau I i II, w Aslau, w Bunzlau I i II (Bolesławiec), w Niesky (Nisko), w Arbeitslager Breslau-Lissa, w Sieczce (Schätzke) i Bukolewie (Kurzbach) pow. Milicz, w Wałbrzychu i okolicy, w obozie pracy w Nowej Rudzie oraz Kunnsdorf, Endmannsdorf i obozów Zillertal i Cunnersdorf w Wizowie (Wiesau) pow. Bolesławiec, w Halbau (Łowa pow. Żagań), w Goerlitz (Zgorzelec), w Langenbielau (Bielawa) w Pampitz (Pęcice) pow. Brzeg,w Skątecznie Średnim pow. Kłodzko, w Bautzen (Budziszyn), w Hundsfeld (Wrocław Psie-Pole), w Treskau (Owińska) w Namslau (Namysłowie), w Grulich, w Trzebieniu k/Bolesławca, w Neisse (Nysie), w Graffenert (Gorzanowie, pow. Bystrzyca Kłodzka), w Birnbaumel (Gruszczyce), w Lieben (Lubień pow. Legnica), w Falkenberg, Gellenau, Kaltenbrum, Kaltwasser i Marzdorf, w Kenigszelt (Jaworzyna Śląska), ww Görlitz-Obermülle (Zgorzelec), w Dyhernfurth I, Dyhernfurth II (Brzeg Dolny) i Arbeistslager Walndenburg a także Gassen (Jasień),Cieplicach, obozu usytuowanego między Pęcicami a Skarbimierzem, obozu karnego w Walimiu w obozie Wustegiersdorf i Marzbachtal, Gross-Koschen, w obozie w Kamiennej Górze (Nabenlager Landshut) , w obozie Hartmannsdorf w Miłoszowie pow . Lubań, w obozie Schlesiersee-Schanzenbau w Sławie Śląskiej pow. Wschowa, w obozie Reichenau w Rychnowie koło Jabłonny, w filii obozu Gross Rosen w Graben (Grabina pow. Środa Śląska) oraz w czasie ich ewakuacji, polegających na działaniu na rękę niemieckiej władzy okupacyjnej poprzez branie udziału w dokonywaniu zabójstw osób spośród ludności cywilnej i jeńców wojennych, znęcaniu się na nimi i ich prześladowaniu, tj. o przestępstwo z art. 1 pkt.1 dekretu z dnia 31 sierpnia 1944 roku o wymiarze kary dla faszystowsko - hitlerowskich zbrodniarzy winnych

zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego (Dz.U. Nr 69 poz. 377 z późn. zm.)

W dniu 30 sierpnia 2017 r. Oddziałowa Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu we Wrocławiu podjęła wielotomowe śledztwo w sprawie zbrodni popełnionych w latach 1940-1945 na terenie obozu koncentracyjnego Gross Rosen, polegających na działaniu na rękę niemieckiej władzy okupacyjnej poprzez branie udziału w dokonywaniu zabójstw osób spośród ludności cywilnej i jeńców wojennych, znęcaniu się nad nimi i ich prześladowaniu. Postępowanie obejmuje zbrodnie popełnione w obozie głównym jak i jego licznych podobozach. Prowadzone przez Oddziałową Komisję Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu we Wrocławiu postępowanie dotyczy także zbrodni popełnionych w czasie ewakuacji obozu głównego, jak i jego podobozów. Jednym z wątków śledztwa pozostają także eksperymenty pseudomedyczne prowadzone na więźniach. Dotychczasowe ustalenia pozwalają stwierdzić, iż obóz, którego dotyczy śledztwo, powstał w 1940 roku, na terenie ówczesnej Rzeszy Niemieckiej, w miejscowości Gross Rosen, obecnie noszącej nazwę Rogoźnica, oddalonej 60 kilometrów od dzisiejszego Wrocławia. Początkowo obóz stanowił filię KL Sachsenhausen. Umieszczani w obozie więźniowie wykonywali pracę w miejscowym kamieniołomie granitu. Jak wynika z dokumentacji obozowej, pierwszy transport przybył tam 2 sierpnia 1940 roku. Początkowo obóz nie był samodzielny, dopiero od 1941 roku obóz uzyskał status samodzielnego obozu koncentracyjnego. Warunki życia w obozie, takie jak: prymitywne baraki mieszkalne, brak bieżącej wody czy kanalizacji, ciężka, wielogodzinna praca w kamieniołomie, głodowe racje żywnościowe, brak należytej opieki lekarskiej, nieustanne maltretowanie i terroryzowanie więźniów, zarówno przez załogę SS, jak i więźniów funkcyjnych, powodowały dużą śmiertelność. Obóz Gross-Rosen był postrzegany jako jeden z najcięższych obozów koncentracyjnych. W 1944 roku, nastąpiła rozbudowa obozu Gross-Rosen. Specyfiki nabrał jego charakter, ponieważ powstały liczne filie, których liczbę szacuje się na około 100. Zlokalizowane były one na terenie obecnego Dolnego Śląska, Sudetów i Ziemi Lubuskiej. Ciekawostką może być fakt, iż 4 z podobozów znajdowały się w samym Breslau, czyli dzisiejszym Wrocławiu. Do największych należały obozy: AL Fünfteichen w Jelczu, 4 obozy we Wrocławiu (Breslau), Dyhernfurth w Brzegu Dolnym, Landeshut w Kamiennej Górze oraz w zespół obozów Riese zlokalizowanych w Górach Sowich. Jak wynika z materiałów udostępnionych przez Muzeum Gross Rosen w Rogoźnicy, w obozie macierzystym i jego filiach więziono w trakcie jego trwania 125 000 więźniów. W obozie działał piec krematoryjny. Jeżeli chodzi o strukturę narodowościową więźniów, to do najliczniejszych grup w kompleksie Gross-Rosen należeli Żydzi, Polacy oraz obywatele byłego Związku Radzieckiego. Szacunkowa liczba ofiar obozu Gross-Rosen wynosi około 40 000. W obliczu nadchodzącego frontu rosyjskiego, nastąpił jeden z najtragiczniejszych okresów w dziejach tego obozu, jakim była jego ewakuacja. Miała ona miejsce w początkach 1945 roku. Z zima, głodu, wycieńczenia, jak i w wyniku egzekucji zginęło wiele tysięcy więźniów. Dotychczas w skład obszernego materiału dowodowego wchodzi kilka tysięcy protokołów przesłuchań byłych więźniów obozu koncentracyjnego w Gross Rosen i jego podobozów. Ponadto materiał uzupełniają protokoły przesłuchań świadków zdarzeń, a także materiały dotyczące sprawców zbrodni, toczących się przeciwko nim postępowań sądowych, kopie dokumentacji obozowej, zdjęcia, szkice i inna

zgromadzona dokumentacja. Istotnym dla postępowania było uzyskanie w 2017 roku bazy dotyczącej funkcjonariuszy obozu koncentracyjnego Gross Rosen. Baza funkcjonariuszy, w której odnotowano ponad 2000 rekordów, zawiera dane osobowe, w tym datę urodzenia poszczególnych funkcjonariuszy oraz dane o przebiegu służby i sprawowanej funkcji. Dane te są podstawą wniosku do Interpolu, o dokonanie ustaleń co do poszczególnych osób. Pozwala to na ustalanie jeszcze żyjących sprawców zbrodni, będącej przedmiotem śledztwa. W ramach współpracy z Muzeum Gross Rosen w Rogoźnicy, uzyskano aktualną bazę byłych więźniów obozu koncentracyjnego Gross Rosen i jego filii, którą poddano modernizacji. Pozwala to na sprawne pozyskiwanie informacji o byłych więźniach, co istotne jest zarówno dla postępowania, jak i osób zainteresowanych losami bliskich lub historyków dla celów prac naukowych. Nieliczni z byłych więźniów nadal żyją, stanowiąc niezwykle cenne, żywe świadectwo tamtych wydarzeń. Są oni niezwłocznie przesłuchiwani w charakterze pokrzywdzonych. Baza ta pozwoliła także na wygenerowanie listy więźniów, którzy pełnili funkcje obozowe, a tym samym represjonowali współwięźniów i tworzyli aparat terroru. Dane zawarte w bazie, są podstawą do adekwatnego wniosku do Interpolu, celem dokonania ustaleń co do poszczególnych osób.

W roku 2017 miało miejsce odkrycie dokonane w ramach prac archeologicznych prowadzonych na terenie Muzeum Gross Rosen w Rogoźnicy. W dniach od 04 do 08 września 2017 roku oraz od 19 do 31 października 2017 roku, wykonano sondaż, w którym ujawniono łącznie 64 szczątków ludzkich. Prace prowadzone początkowo w trybie konserwatorsko-badawczym, zmieniły swój charakter. Kontynuowano je w terminie od 03 do 13 kwietnia 2018 roku. Prace prowadzone były pod nadzorem referenta sprawy prokurator Katarzyny Książek-Żurowskiej, z udziałem lokalnej Policji z Komendy Powiatowej Policji w Świdnicy, archeologów z Biura Poszukiwań i Identyfikacji IPN, jak i biegłych z zakresu medycyny sądowej i antropologii Katedry Medycyny Sądowej Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu, w obecności dyrektora Muzeum Gross Rosen w Rogoźnicy-Janusza Barszcza. W wyniku zintensyfikowanych prac w okresie od 03 kwietnia 2018 roku do 13 kwietnia 2018 roku odsłonięto i oczyszczono cały rów przeciwlotniczy. W efekcie prac rozpoczętych we wrześniu 2017 roku, w rowie przeciwlotniczym ujawniono łącznie szczątki 92 osób i około 700 artefaktów. Ujawnione szczątki przekazano do Katedry Medycyny Sądowej Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu, celem wydania opinii sądowo-medyczno-antropologicznej i jednocześnie zabezpieczenia materiału do badań genetycznych. W chwili obecnej wydano opinie sądowo-medyczno-antropologiczne co do 30 szczątków, zaś uzyskano profile genetyczne 84 szczątków. Szczątki nadal poddawane są badaniom. Uzyskano opinię biegłego z zakresu fizykochemii dotyczącej substancji ujawnionych w trakcie uprzednich prac na terenie Muzeum Gross Rosen wykonywanych w okresie od 04 do 08.09.2017 i 19 do 31.10.2017 r. W trakcie dotychczas prowadzonych prac ujawniono liczne artefakty. Część z nich stanowiła wyposażenie obozu, należące do więźniów, takie jak kubki, miski i łyżki. Część z emblematami Waffen SS, należała prawdopodobnie do załogi obozu. Część ujawnionych przedmiotów stanowi wyposażenie obozowego rewiru, jak na przykład fragmenty medycznych naczyń czy metalowa orteza. Do szczególnie cennych artefaktów, ze względu na możliwość identyfikacji indywidualnej lub grupowej należą: blaszki z wrytymi napisami, guziki, podeszwy lub fragmenty butów i medaliki. Wszystkie artefakty są poddawane konserwacji, a część z nich stanowi materiał pozwalający na ustalenie tożsamości ofiar lub chociażby ich narodowości. W dniu 06 kwietnia 2018 roku w

trakcie trwania prac, ujawniono przedmioty przypominające skorodowane puszkę z zawartością substancji nieznanego pochodzenia. W związku z uzasadnionym podejrzeniem, iż substancja mogłaby stanowić środek o nazwie Cyklon B, wdrożono procedury właściwe dla zagrożenia skażeniem chemicznym. Teren Muzeum zamknięto dla zwiedzających i wezwano jednostki straży pożarnej, w tym wyspecjalizowane w zwalczaniu tego rodzaju zagrożeń. Na miejsce zdarzenia wezwano także Pogotowie Ratunkowe, a przez Centrum Powiadomiania Ratunkowego we Wrocławiu powiadomiono Oddział Ostrych Zatruc Szpitala im. Fieldorfa we Wrocławiu. Po pobraniu próbki materiału i przeprowadzeniu badań ustalono, iż ujawniona substancja w większości składa się z siarczanu wapnia. Zgodnie z diamentem bezpieczeństwa służącym do określenia zagrożenia, stwierdzono, iż substancja nie stanowi zagrożenia dla środowiska i ludzi. Substancja nie wymagała zachowania specjalnych środków ostrożności poza powszechnie obowiązującymi i nie wymagała jej zabezpieczenia w sposób specjalistyczny. Z posiadanych materiałów historycznych, pozyskanych przez Muzeum Gross Rosen, wynika, iż rów przeciwlotniczy stał się miejscem złożenia szczątków zamordowanych więźniów w końcowym okresie działania obozu. Informacja ta pochodziła od byłego więźnia pochodzenia belgijskiego, który sprawował funkcje lekarza obozowego rewiru. W dniu 06 sierpnia 2018 r, podjęto postępowanie Ds. 5/68 dotyczące filii obozu Gross Rosen znajdującej się w ówczesnej miejscowości Gassen (Jasień) i połączono je do prowadzenia z postępowaniem S 78.2017 Zn . W okresie do 24 do 28 września 2018 roku przeprowadzono czynności zmierzające do ujawnienia i podjęcia szczątków znajdujących się na terenie byłego obozu. Czynności te przeprowadzono przy udziale biegłego z zakresu medycyny sądowej i antropologii, oraz pracowników Biura Poszukiwań i Identyfikacji IPN, a także funkcjonariuszy Policji z KWP w Gorzowie Wielkopolskim, i jednostek podległych. Sprawne wykonanie czynności procesowych było możliwe dzięki współpracy z lokalnymi władzami i instytucjami, w których władztwie znajduje się teren byłego obozu. Ujawnione szczątki ludzkie przekazano do Zakładu Medycyny Sądowej Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu. Uzyskano opinię medyczno -sądowo-antropologiczną oraz profil genetyczny szczątek. Ujawnione artefakty przekazano, powołanej w sprawie, biegłej z zakresu konserwacji zbytków. Uzyskano opinię biegłego z zakresu fizykochemii dotyczącej substancji ujawnionych w trakcie prac na terenie byłego podobozu Gassen w Jasieniu w 2018 roku.

Ponadto w dniu 30 października 2018 r, podjęto postępowanie Ds. 19/67 w sprawie rozstrzelania i wieszania więźniów obozu w Cieplicach Śl. , pow. jeleniogórski przez bliżej nieustalonych funkcjonariuszy Gestapo i „SS” w okresie drugiej wojny światowej tj. o przestępstwo z art. 1 pkt.1 dekretu z dnia 31 sierpnia 1944 roku o wymiarze kary dla faszystowsko - hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego (Dz.U. Nr 69 poz. 377 z późn. zm.) i połączono je do prowadzenia z postępowaniem S 78.2017 Zn

W dniu 30.10.2019 r. podjęto śledztwo w sprawie:

1. Ds.9/68 (Wz 2/12) Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Opolu w sprawie mordów dokonanych na więźniach obozu usytuowanego między Pęciami a Skarbimierzem w powiecie brzeskim , będącego filią obozu

koncentracyjnego w Rogoźnicy tj. o przestępstwo z art. 1 pkt.1 dekretu z dnia 31 sierpnia 1944 roku o wymiarze kary dla faszystowsko - hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego (Dz.U. Nr 69 poz. 377 z późn. zm.)

2. Ds. 17/61 (Wz 42/11) w sprawie zbrodni popełnionych przez Johannesesa Hassenbroeka i innych członków załogi obozu koncentracyjnego Gross Rosen tj. o przestępstwo z art. 1 pkt.1 dekretu z dnia 31 sierpnia 1944 roku o wymiarze kary dla faszystowsko - hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego (Dz.U. Nr 69 poz. 377 z późn. zm.)

3. Ds. 9/67 (Wz 43/11) Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich we Wrocławiu w sprawie obozu karnego w Walimiu istniejącego w czasie II wojny światowej przy budowie obiektów w Sowiej Górze i innych tj. o przestępstwo z art. 1 pkt.1 dekretu z dnia 31 sierpnia 1944 roku o wymiarze kary dla faszystowsko - hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego (Dz.U. Nr 69 poz. 377 z późn. zm.)

4. Ds. 4/69 (Wz 45/11) Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich we Wrocławiu w sprawie o zbrodnie w obozie Wustegiersdorf i Marzbachtal popełnione przez Dr Rindfleischa tj. o przestępstwo z art. 1 pkt.1 dekretu z dnia 31 sierpnia 1944 roku o wymiarze kary dla faszystowsko - hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego (Dz.U. Nr 69 poz. 377 z późn. zm.)

5. Ds. 94/71 (Wz 46/11) Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich we Wrocławiu w sprawie zbrodni popełnionych przez członków załogi obozu koncentracyjnego Gross-Koschen, należącego do kompleksu Gross Rosen o zbrodnie popełnione w tym obozie od sierpnia 1944 do marca 1945 r. tj. o przestępstwo z art. 1 pkt.1 dekretu z dnia 31 sierpnia 1944 roku o wymiarze kary dla faszystowsko - hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego (Dz.U. Nr 69 poz. 377 z późn. zm.)

6. Ds. 5/97 (Wz 47/11) Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich we Wrocławiu w sprawie zamordowania jesienią 1943 r. w KL Gross Rosen przez hitlerowców robotnika przymusowego Stanisława Klicha tj. o przestępstwo z art. 1 pkt.1 dekretu z dnia 31 sierpnia 1944 roku o wymiarze kary dla faszystowsko - hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego (Dz.U. Nr 69 poz. 377 z późn. zm.)

7.Ds. 18/68 (Wz 49/11) Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich we

Wrocławiu w sprawie zbrodni popełnionych w obozie w Kamiennej Górze (Nabenlager Landshut) tj. o przestępstwo z art. 1 pkt.1 dekretu z dnia 31 sierpnia 1944 roku o wymiarze kary dla faszystowsko - hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego (Dz.U. Nr 69 poz. 377 z późn. zm.)

8. Ds. 25/68 (Wz 50/11) Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich we Wrocławiu w sprawie zbrodni popełnionych w obozie Hartmannsdorf w Miłoszowie pow . Lubań w latach 1944-1945 tj. o przestępstwo z art. 1 pkt.1 dekretu z dnia 31 sierpnia 1944 roku o wymiarze kary dla faszystowsko - hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego (Dz.U. Nr 69 poz. 377 z późn. zm.)

9. Ds. 9/71 (Wz 51/11) Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich we Wrocławiu w sprawie zbrodni popełnionych w obozie Reichenau w Rychnowie koło Jabłonny tj. o przestępstwo z art. 1 pkt.1 dekretu z dnia 31 sierpnia 1944 roku o wymiarze kary dla faszystowsko - hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego (Dz.U. Nr 69 poz. 377 z późn. zm.)

10. Ds. 5/71 (Wz 52/11) Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich we Wrocławiu w sprawie zamordowania w Środzie Śląskiej przez hitlerowskie oddziały SS wiosną 1945 r. 55 polskich i 7 radzieckich jeńców wojennych tj. o przestępstwo z art. 1 pkt.1 dekretu z dnia 31 sierpnia 1944 roku o wymiarze kary dla faszystowsko - hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego (Dz.U. Nr 69 poz. 377 z późn. zm.)

11. Ds. 3/74 (Wz 53/11) Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich we Wrocławiu w sprawie zbrodni popełnionych w obozie Schlesiersee-Schanzenbau w Sławie Śląskiej pow. Wschowa w latach 1944-1945 tj. o przestępstwo z art. 1 pkt.1 dekretu z dnia 31 sierpnia 1944 roku o wymiarze kary dla faszystowsko - hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego (Dz.U. Nr 69 poz. 377 z późn. zm.)

12. S.1/98 (Wz 54/11) Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich we Wrocławiu w sprawie zamordowania około 50ciu więźniów obozu Gross Rosen w styczniu 1945 przez hitlerowców w okolicy Gorzanowic koło Bolkowa 1945 tj. o przestępstwo z art. 1 pkt.1 dekretu z dnia 31 sierpnia 1944 roku o wymiarze kary dla faszystowsko - hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego (Dz.U. Nr 69 poz. 377 z późn. zm.)

13.Ds 92/71 Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich we Wrocławiu w sprawie zbrodni popełnionych filii obozu Gross Rosen w Graben (Grabina pow. Środa Śląska) tj. o przestępstwo z art. 1 pkt.1 dekretu z dnia 31 sierpnia 1944 roku o wymiarze kary dla faszystowsko - hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego (Dz.U. Nr 69 poz. 377 z późn. zm.)

Podjęte śledztwa połączono do sprawy S 78.2017 Zn Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu we Wrocławiu, celem łącznego prowadzenia.

W związku z medialnymi informacjami dotyczącymi podjęcia śledztwa w sprawie S 78.2017 Zn OKŚZpNP we Wrocławiu, jak i wykonywanych prac, do tutejszej komisji zgłosiły się liczne osoby posiadające wiedzę w przedmiotowej sprawie, które zostały przesłuchane w charakterze świadków. W ostatnim okresie, za pośrednictwem Fundacji Polsko-Niemieckie pojednanie uzyskano listę osób ,które zgłosiły swój pobyt w KL Gross Rosen , jak i poinformowały o fakcie wykonywania z ich udziałem eksperymentów medycznych. Przesłuchano 4 żyjących byłych więźniów. Ustalono rodziny więźniów , którzy według danych w systemie PESEL już nie żyją. Wystawiono wezwania do stawienia w tutejszej Komisji osób, których miejscem zamieszkania jest woj. dolnośląskie. Skierowano wnioski w ramach pomocy prawnej o przesłuchanie pozostałych osób zgodnie z miejscem , celem spisania w formie protokołu zeznań w/w osób w charakterze świadków/pokrzywdzonych, na okoliczność pobytu ich bliskich w KL Gross Rosen. Ponadto w ostatnim okresie trwania postępowania przeprowadzono kwerendę w zasobach Archiwum IPN w Warszawie, dotyczącą kartoteki załogi KL Gross Rosen, uzyskano przedmioty poddane konserwacji pochodzące z prac podjętych na terenie Muzeum Gross Rosen w okresie od 03.04.2018r. do 19.04.2018 r. Za pośrednictwem Komendy Głównej Policji uzyskano dane z Interpolu, dotyczące funkcjonariuszy byłego obozu . Informowano w głównej mierze o ich śmierci lub braku danych o miejscu pobytu. Wykonywane są obecnie czynności zmierzające od ustalenia żyjących sprawców zbrodni w obozie głównym i podobozach KL Gross Rosen, w tym kwerenda w Archiwum Berlin Lichterfelde w Berlinie i czynności , o których realizację zwrócono się do władz Niemiec. Obecnie głównym celem śledztwa, pozostaje nadal ustalenie dalszych osób pokrzywdzonych. Celem i kierunkiem podjętego postępowania pozostaje nadto zweryfikowanie danych funkcjonariuszy i więźniów funkcyjnych - pełniących służbę w obozie głównym i jego filiach, ustalenie żyjących sprawców zbrodni i pociągnięcie ich do odpowiedzialności karnej. Konieczne pozostaje także zweryfikowanie danych osób osadzonych w obozie głównym i podobozach oraz kompleksowe ustalenie zasad organizacji i funkcjonowania KL Gross Rosen i jego filii, okoliczności pozbawienia życia więźniów, pełnej liczby ofiar, systemu pracy przymusowej, eksperymentów paramedycznych i doświadczeń prowadzonych na więźniach oraz okoliczności dotyczących likwidacji obozu i jego filii . Konieczne jest także ustalenie i zweryfikowanie wyników prawomocnie zakończonych postępowań sądowych, dotyczących poszczególnych funkcjonariuszy, toczących się zarówno przed sądami polskimi, jak i niemieckimi. Z uwagi na powyższe, postępowanie S. 78.2017 pozostaje w toku.

Zbrodnie ukraińskie

Brak w toku (wszystkie sprawy prawomocnie ukończono).